

Gjenopptakelseskommisjonen
v/Siv Hallgren
Postboks 8026 Dep
0030 Oslo
Sendt pr. e-mail: post@gjenopptakelse.no

Oslo, 30. april 2018
Dok.ref: 30138-504-6293730
Saksansvarlig advokat:
Cato Schiøtz

TORGERSEN-SAKEN – SAK NR. 2017/104: OPPSUMMERING AV SAKENS HOVEDANFØRSLER MED ANGIVELSE AV HVOR DE BEHANDLES

Del 1 Generelt

I Innledning

Det er satt frist til 1. mai for ytterligere innlegg i forhold til vår begjæring om gjenåpning av 27.06.2017. Vi har følgende avsluttende bemerkninger:

A. Formålet med innlegget

Sakskomplekset i Torgersen-saken er både omfattende og komplisert. Det kan derfor være pedagogisk hensiktsmessig å foreta en oppsummering.

Formålet med dette innlegget er:

- å analysere og presisere hovedproblemstillingene
- å systematisere sakens faktum og sammenholde de deler av fakta som må vurderes i sammenheng
- å oppsummere de sentrale anførsler
- å vise hvor i det tidligere oversendt materiale de forskjellige anførselene er behandlet

Innlegget begrenser seg til den faktiske fremstillingen i begjæringen, jf. begjæringens del 2 og del 3.

Lovanvendelsen er kommentert i begjæringens del 4 og del 5, jf. redegjørelsen for tolkningen av straffeprosessloven § 392, annet ledd og § 391 nr. 3. Vi forutsetter at hvis statsadvokaten er uenig i den generelle lovtolkningen som her legges til grunn, vil dette bli presisert.

Vi vil heller ikke gå nærmere inn på den subsumpsjon som skal foretas med hensyn til om vilkårene for gjenåpning er til stede.

Vi har delt redegjørelsen av faktum i to.

I del 2 nedenfor drøfter vi domfellelsen av Torgersen for å ha forsøkt å tiltvinge seg samleie med Rigmor Johnsen (tiltalens pkt. I) og drepte henne (tiltalens post II). Disse postene bør bevismessig sees i sammenheng og drøftes under ett.

I del 3 drøfter vi domfellelsen av Torgersen for brannstiftelsen i Skippergaten 6 b (tiltalens pkt III).

Disse to delene må vurderes samlet: Det var klarligvis den samme personen som drepte Rigmor Johnsen, og som forsøkte å skjule forbrytelsen gjennom en brannstiftelse.

I del 2 drøfter vi den delen av kronologien som refererer seg til tiden forut for ca kl 23.40. drapsnatten – d.v.s. det tidspunktet da påtalemyndigheten legger til grunn at Torgersen forlot Skippergaten 6 b for å gå tilbake til bopel i Tore Hunds vei 24 på Tøyen for å hente fyrstikker for deretter å returnere til åstedet.

I del 3 drøftes de *etterfølgende* forhold – d.v.s. etter ca kl 23.40. drapsnatten. Fordelingen mellom del 2 og del 3 er justert i forhold til del 2 og del 3 i vår begjæring om gjenåpning av 27.06.17. ved at Torgersens retur til bopel nå behandles i forbindelse med brannstiftelsen – ikke som en del av faktum knyttet til selve drapet. Vi mener at den angivelige tilbaketuren til bopel for å hente fyrstikker logisk hører sammen med brannstiftelsesspørsmålet, og ikke til drapet.

B. Oversikt over tidligere innlegg

Vi minner om de innlegg som tidligere er sendt kommisjonen:

- Selve begjæringen om gjenåpning av 27.06.2017 med tillegg av bilagsbindene A-F.
- Oversendelsesbrev også datert 27.06.2017 med en oppsummering av begjæringen.
- Innlegg av 01.09.2017 foranlediget av at Oslo Statsadvokatembete i brev av 05.08.2017 anførte at "Mye synes å være likt fra tidligere begjæringer ...".

I dette innlegget ble det dokumentert at denne anførselen ikke medfører riktighet. Argumentasjonen er utdypet i våre etterfølgende innlegg, jfr. nedenfor.

Høsten 2017 fikk vi tilgang til de opptak som ble gjort i forbindelse med de muntlige høringer som kommisjonen avholdt forut for vedtaket av 08.12.2006 om henholdsvis barnålbeviset, avføringsbeviset og tannbittbeviset.

Innholdet av høringene og kommisjonens vurderinger av disse tre tekniske bevisene ble deretter adressert i tre innlegg:

- Innlegg av 30.10.17 – barnålbeviset
- Innlegg av 01.12.17 – avføringsbeviset
- Innlegg av 09.01.18 – tannbittbeviset

I januar 2018 ble det oversendt ytterligere to innlegg:

- Innlegg av 11.01.18 med en detaljanalyse av spørsmålet om Torgersen var alene eller sammen med en kvinne drapsnatten.
- Innlegg av 12.01.18 med en nærmere analyse og drøftelse av de to faktiske alternativer som Torgersen-saken refererer seg til: Påtalemyndighetens teori om hva Torgersen angivelig gjorde drapsnatten og det bevismessige belegget for denne teorien, jf. innleggets punkt II, sammenholdt med Torgersens forklaring om samme tidsperiode og de bevis som understøtter hans forklaring, jf. innleggets pkt. III.

Endelig sendte vi et innlegg 09.04.18, hvor vi foretok en nærmere analyse av hvilken betydning avgjørelsen i Rt. 2001/1521 har for vurderingen av begjæringen om gjenåpning av 27.06.17.

Vi har nå fått oversendt kopier av en rekke dokumenter som refererer seg til kommisjonens avgjørelse av 30.09.10. Vår gjennomgang viser at de anførsler som den gang ble fremsatt - og den drøftelse som ble foretatt i forlengelsen av disse - ikke har nevneverdig relevans for vurderingen av vår nye gjenåpningsbegjæring. Vi går derfor ikke nærmere inn på hverken anførselene eller innholdet i 2010-avgjørelsen.

Helen Sæters avgjørelse av 31.08.15, er inngående kommentert i vår klage til Sivilombudsmannen - vi viser til gjenåpningsbegjæringen av 27.06.17 bilagsbind E 11 side 1734 flg. Det anses ikke nødvendig med ytterligere kommentarer.

Del 2:

Oppsummering av anførsler og bevis som refererer seg til domfellelsen av tiltalens post I og II - drapet på Rigmor Johnsen

Denne delen refererer seg - som nevnt ovenfor - til tiltalens post I og II, dvs. tidsrommet ca. kl. 22.30 - ca. kl. 23.40 drapsnatten.

Spørsmålet om Torgersen var Rigmor Johnsens drapsmann - og som knytter seg til denne delen av kronologien - beror på en helhetsvurdering av følgende tre bevistemaer:

- Er det sannsynlig at det var Torgersen som møtte Rigmor Johnsen utenfor Esther Olssons kiosk i Dronningens gate 25? Dette oppsummeres nedenfor i I.
- Er det sannsynlig at det var Torgersen som ble observert av de vitnene som observerte Rigmor Johnsen sammen med en mann på vei fra Esther Olssons kiosk til bopel i Skippergaten 6 b? - se II nedenfor.
- Er det sannsynlig at det var Torgersen som var på *åstedet* på drapstidspunktet? - se III nedenfor.

I IV oppsummeres den samlede vurdering av disse tre forhold.

I Hva er sannsynligheten for at det var Torgersen som møtte Rigmor Johnsen utenfor Esther Olssons kiosk i Dronningens gate 25?

Dette er det første - og grunnleggende - spørsmålet, som hele den øvrige argumentasjon fra påtalemyndigheten hviler på. Spørsmålet er todelt:

1. Er det sannsynlig at Torgersen kunne rekke å møte Rigmor Johnsen ved Esther Olssons kiosk på det tidspunktet hun passerte, jf. tidspunktet for den siste sikre observasjonen av Torgersen utenfor Grand hotell?

Dette spørsmålet er først og fremst behandlet i begjæringens *del 2 II B, se s. 54 flg.* I tillegg vises til detaljanalysen av dette spørsmålet som er inntatt i *bilagsbind B, bilag 1 a.*

2. Er det sannsynlig at det var Torgersen som Esther Olsson iakttok og ga en nøye beskrivelse av?

Dette spørsmålet er analysert i *del 2 pkt. II C, se side 56 flg.*

Vi har fremhevet viktigheten av Esther Olssons forklaring, fordi det er Esther Olsson som er det vitnet som uten sammenligning hadde best grunnlag for å beskrive den aktuelle personens utseende. Vi har påpekt de klare forskjeller det er med hensyn til Torgersens utseende og utseendet til den mannen som Olsson beskrev

Vi minner også om betydningen av Olssons forklaring med hensyn til at vedkommende ikke snakket Oslo-dialekt.

Disse to forholdene må vurderes samlet.

Konklusjonen er at det er klar sannsynlighetsovervekt for at det ikke kan ha vært Torgersen som Rigmor Johnsen møtte ved Esther Olssons kiosk.

II Hva er sannsynligheten for at det var Torgersen som ble observert av de vitnene som observerte Rigmor Johnsen sammen med en mann på vei fra Esther Olssons kiosk til bopel i Skippergaten 6 b?

Dette er det andre hovedspørsmålet som referer seg til bevisvurderingen av denne delen av kronologien.

Dette bevistemaet kan deles opp i følgende tre underpunkter:

- Beskrivelsen av den aktuelle personens utseende – se punkt A
- Beskrivelsen av vedkommendes sko – se punkt B
- Beskrivelsen av vedkommendes klær, særlig bukser – se punkt C

A. Hvilken beskrivelse ga de fem vitnene av den aktuelle mannens *utseende*?

Vitnene forklarte seg om en rekke detaljer med hensyn til alder, høyde, frisyre, hodet/ansikt.

Her er det tre hovedspørsmål:

- I hvilken grad er de *tidsnære politiforklaringene* forenlige med Torgersens utseende?
- Tilsier de foretatte *vitnekonfrontasjonene* at det er sannsynlig at Torgersen var den som Rigmor Johnsen var sammen med?
- Hvilken bevisverdi har to av forklaringene *under hovedforhandlingen* hvor to vitner mente å kunne identifisere Torgersen – når man hensyntar at forklaringene ble avgitt seks måneder etter den angivelige observasjonen, og etter at foto av Torgersen var

offentliggjort en rekke ganger forut for hovedforhandlingen – sammenholdt med de to vitnenes tidligere tidsnære politiforklaringer?

Dette er behandlet i begjæringens *del 2 III side 62 flg.* Det vises videre til *bilagsbind B, bilag 2 b, i og ii* (analyse av forklaringene til hhv. Arne Thoresen og Olga Eriksen).

Behandlingen av temaet i Høyesteretts kjæremålsutvalg avgjørelse i Rt. 2001 side 1521 er kommentert i innlegget av 09.04.18 *pkt. III C, jf. side 4.*

Vi har påvist at det er betydelige uoverensstemmelser mellom disse vitnenes beskrivelse av drapsmannens utseende, og Torgersens utseende.

B. Hvilke sko hadde drapsmannen?

Det andre sentrale spørsmålet som knytter seg til dette leddet i kronologien, er spørsmålet om hvor sannsynlig er det at Torgersen hadde sko som kunne lage den klaprende/klampende lyden som vitnene Thoresen og Syversen hørte. Et sentralt spørsmål er derfor hvilke sko Torgersen hadde på seg drapskvelden. Vi har påvist at han hadde på seg semskede sko med gummiflikk, som man ikke kunne høre lyden av.

Dette er behandlet i begjæringens *del 2 III C, se side 70 flg.*

C. Hvilke klær hadde drapsmannen?

Hvilken betydning har det at ingen av vitnene registrerte Torgersen spesielle stripete bukse, som måtte være synlig under hans frakk? Og i forlengelsen av dette: Hvilken betydning har det at ett av vitnene, Arne Thoresen, var "ganske sikker på" at buksene var ensfarget? Det samme gjelder Thoresens beskrivelser av en mann minst like høy som ham selv (182 cm), mens Torgersen var 174,5 cm, og av trange bukser, mens Torgersens dressbukser var ganske vide.

Det må foretas en samlet vurdering av punktene A - C ovenfor *sammen med* de to spørsmålene som er behandlet i punkt I, d.v.s. spørsmålet om Torgersen kunne rekke å møte Rigmor Johnsen og Esther Olssons beskrivelse av den aktuelle personens utseende, jfr. også hennes opplysning om at vedkommende ikke snakket Oslo-dialekt.

Det springende punktet blir hvilken sannsynlighet det er for at Torgersen var gjerningsmannen ut fra en samlet vurdering av punktene I og II ovenfor. Vi har påvist at det ikke er bevismessig belegg for at det var Torgersen de aktuelle vitnene observerte og hørte, men at det tvert imot så langt i kronologien kan konstateres at det – i tillegg – er en *klar sannsynlighetsovervekt for at Torgersen er uskyldig.*

III Hva er sannsynligheten for at det var Torgersen som var på åstedet på drapstidspunktet?

A. Innledning

Dette er det tredje spørsmålet som inngår i analysen om Torgersen var på åstedet forut for ca kl 23.40.

Vi har ovenfor i I og II påpekt at det i utgangspunktet er lite sannsynlig at det var Torgersen som *ankom* Skippergaten 6 b ca. kl 23.00. drapsnatten sammen med Rigmor Johnsen.

Denne konklusjonen blir ytterligere bekreftet og styrket ved analysen av bevissituasjonen som knytter seg til selve drapet, jfr. nedenfor under B – D. Dette er et viktig tema, hvor to av de tre avgjørende tekniske bevis fra 1958 står sentralt: Tannbittbeviset og barnålbeviset. I tillegg skal vi knytte noen bemerkninger til det såkalte blodbeviset.

B. Sannsynliggjør tannbittbeviset at Torgersen er skyldig?

Tannbittbeviset er underkastet en omfattende drøftelse i begjæringen om gjenåpning, jf. del 2 IV s. 94 flg. Se også *bilagsbind B 3 b*.

Denne fremstillingen bygger på Nils Erik Lies nitide analyse av tannbittbeviset, inntatt i *bilagsbind C 2*, se side 142 flg.

Vi har i et eget *innlegg av 09.01.18* analysert kommisjonens redegjørelse og diskusjon av tannbittbeviset i vedtaket av 08.12.06., se *punkt IV s. 13-17*.

Kjæremålsutvalgets avgjørelse fra 2001 av samme tema er behandlet i vårt innlegg av 09.04.18, se *punkt III D 4, s. 7-10*.

Ved vurderingen av tannbittbeviset er det sentrale at kommisjonen må foreta en sammenligning av betydningen av eventuelle *likheter*, som kan konstateres mellom Torgersens tenner og bittet i avdødes bryst, med en vurdering av *ulikhetene* som er konstatert.

Det foreligger som kjent tre typer forskjellige sakkyndige uttalelser i saken, og spørsmålene blir da:

- Hva er bevisverdien av de *rettsodontologiske* uttalelsene (særlig fra Senn og Whittaker), hvorav Senn *utelukker* Torgersen og Whittaker anbefalte kommisjonen å *se bort fra* tannbittbevisets bevisverdi, jf. kommisjonens egen konklusjon i vedtaket av 2006 s. 50.
- Hva er bevisverdien av redegjørelsene fra de to sakkyndige *anatomene*, Per Flood og Per Holck, som begge går svært langt i å *utelukke* Torgersen?
- Hva er bevisverdien av redegjørelsen fra den tredje og siste sakkyndige, dr. scient. Jon Medbø, som også tilnærmet *utelukker* Torgersen?

Vurderingen av tannbittbevisets bevisverdi må baseres på en samlet vurdering av disse tre forskjellige formene for sakkyndighet.

Vi har påvist at likhetene mellom bittet i avdødes bryst og Torgersens tenner er beskjedne og har svært liten bevisverdi.

Derimot er ulikhetene delvis uforklarlige og representerer således bevis for Torgersens *uskyld*.

Vurderingen av tannbittbeviset er både komplisert og enkel: Den er komplisert i den forstand at den reiser teknisk kompliserte sakkyndige spørsmål. Men vurderingen er enkel i den forstand at to av de tre kategoriene av sakkyndige går svært langt i å *utelukke* Torgersen. Når uenigheten mellom de to sentrale rettsodontologiske sakkyndige i all hovedsak går på om man enten skal *utelukke* Torgersen eller om man skal *se bort fra* tannbittbevisets bevisverdi, burde konklusjonen gi seg selv:

Det er lite sannsynlig at det er Torgersen som har avsatt bittet i avdødes bryst. Da er det like lite sannsynlig at Torgersen er Rigmor Johnsens drapsmann.

C. Sannsynliggjør barnålbeviset at Torgersen er skyldig?

Dette er behandlet i begjæringen *del 2 pkt. IV C, side 82 flg.* Se også *bilagsbind B 3 a side 54 flg.* og – særlig - *bilagsbind C 3, side 329* hvor Nils Erik Lie har en meget grundig gjennomgang av dette beviset.

Kommisjonens behandling av dette beviset i avgjørelsen av 08.12.06 er i detalj behandlet i *innlegget av 30.10.17.*

Kjæremålsutvalgets vurdering fra 2001 er nærmere behandlet i innlegget av 09.04.18 *punkt III D 3 side 5-7.*

Det er tre sentrale temaer:

- Er det sannsynlig at Torgersen skal ha stablet opp et bål rundt avdøde i tilnærmet stummende mørke en drøy time forut for at bålet ble forsøkt antent, jf. det angivelige funnet av nåler fra grantreet i Torgersens dress?
- Er det ikke sannsynlig at de barnålene som ble funnet i Torgersens bukseoppbrett og andre steder og det øvrige biologiske materialet som ble funnet, har *samme* kilde? Og, hvis det er sannsynlig at de har samme kilde – noe det må anses å være – hva er da sannsynligheten for at barnålene stammer fra kjelleren i Skippergaten 6 b? Den er tilnærmet null.
- Hvilken bevisverdi har de sakkyndige vurderingene av nålenes sjeldenhet? I denne forbindelse minner vi om spørsmålet hva betydningen er av den konstaterte sopp på kjellernålene.

Konklusjonen når det gjelder barnålbeviset er at vi i dag kan konstatere at det ikke har bevisverdi som tilsier at Torgersen er skyldig.

D. Sannsynliggjør blodbeviset at Torgersen er uskyldig?

Hva er sannsynligheten for at dr. med. Frank Brosstads konklusjon om at det er lite sannsynlig at man kunne frakte liket av Rigmor Johnsen uten å bli påført større blodansamlinger, er uriktig? Se nærmere begjæringens *del 2 IV E s. 116 flg., særlig s. 120.*

E. Oppsummering

Det må avslutningsvis foretas en kumulativ vurdering av punktene B - D ovenfor.

Vi mener at de bevis som påtalemyndigheten har anført for at Torgersen var på åstedet på tidspunktet for drapet ut fra en totalvurdering, ikke har noen bevisverdi for Torgersens skyld. Også når det gjelder nærværende punkt III er det tvert imot klare holdepunkter som tilsier at Torgersen er uskyldig.

IV Totalvurdering: Hva er sannsynligheten for at Torgersen begikk drapet på Rigmor Johnsen basert på de bevis som refererer seg til tidspunktet forut for gjerningsmannen angivelig forlot åstedet?

Vi kan nå oppsummere den delen av kronologien som refererer seg til selve drapet og forsøket på å skjule liket i kjelleren i Skippergaten 6 b, dvs. perioden frem til ca kl 23.40. drapsnatten.

Dette beror på en totalvurdering av punktene I, II og III ovenfor.

På hvert punkt har vi forsøkt å dokumentere at en nøktern og ikke-forutinntatt bevisvurdering må medføre at vi *for hvert punkt* kan konstatere at det i varierende grader er direkte *lite sannsynlig* at Torgersens henholdsvis

- møtte Rigmor Johnsen
- gikk sammen med Rigmor Johnsen til Skippergaten 6 b, og
- var på åstedet og drepte Rigmor Johnsen

Del 3:

Oppsummering av anførsler og bevis som refererer seg til domfellelsen av tiltalens post III - brannstiftelsen

I Innledning

Vi skal nå i del 3 diskutere de *etterfølgende begivenheter*, d.v.s. tidsrommet ca kl 22.40. – ca kl 01.00. og som refererer seg til brannstiftelsen. Vi skal drøfte i hvilken grad disse medfører at vi må *revurdere* konklusjonen fra del 2 med hensyn til at Torgersen ikke kan ha vært Rigmor Johnsens drapsmann.

Denne del 3 refererer seg til to spørsmål:

- Det ene er en isolert vurdering av i hvilken grad bevisene som knytter seg til perioden ca kl 22.40. – ca kl 01.00. tilsier at Torgersen anstiftet brannen i Skippergaten 6 b, jfr. domfellelsen med hensyn til tiltalens post III.
- Det viktigste er imidlertid ikke dette spørsmålet: Det sentrale er hvilken betydning disse etterfølgende omstendighetene har som *tilleggs momenter* for drøftelsen av om Torgersen drepte Rigmor Johnsen eller ikke, jf. domfellelsen med hensyn til tiltalens post I og II.

Som påpekt ovenfor, står vi klarligvis overfor samme gjerningsperson. Jo mer tvilsomt det er at Torgersen drepte Rigmor Johnsen – jf. konklusjonen ovenfor i del 2 – desto sterkere må bevisene være for at det var Torgersen som var brannstifteren, for at vi – etter en *totalvurderingen* – kan være *overbevist* om at påtalemyndighetens bevisbyrde er oppfylt, og dommen er riktig.

Hvis dette ikke er tilfellet, er *grunnvilkårene* for gjenåpning til stede. I tillegg må vi selvsagt drøfte tilleggsvilkårene som følger av henholdsvis straffeprosessloven § 392, annet ledd og 391 nr 3, jfr. begjæringens del 4 og 5.

Vi legger følgende disposisjon til grunn for nærværende del:

I punkt II skal vi drøfte påtalemyndighetens to *generelle forutsetninger* for påstanden om at det var Torgersen som var brannstifteren.

I punkt III A-F skal vi drøfte de *spesielle forutsetninger* for påtalemyndighetens brannstiftelses-hypotese.

I punkt A skal vi drøfte sannsynligheten av påtalemyndighetens teori med hensyn til *hvilket veivalg* Torgersen foretok fra han angivelig forlot Skippergaten 6 b til han kom hjem til bopel i Tore Hunds vei 24.

I punkt B skal vi drøfte sannsynligheten av påtalemyndighetens påstand om at Torgersen kom hjem til bopel *ca kl 24.00*.

I punkt C skal vi drøfte sannsynligheten av påtalemyndighetens påstand om at Torgersen var *alene* på bopel i *ca en halv time*.

I punkt D skal vi drøfte sannsynligheten av påtalemyndighetens teori om at Torgersen *syklet alene fra bopel tilbake til Skippergaten 6 b*.

I punkt E skal vi drøfte sannsynligheten av påtalemyndighetens påstand om at *bevisene knyttet til åstedet* tilsier at det var Torgersen som var brannstifter.

I punkt F skal vi *oppsummere* bevissituasjonen og konkludere med hensyn til spørsmålet om Torgersen var brannstifter.

I punkt IV skal vi foreta den *avsluttende totale vurdering* av om hvilken betydning drøftelsen og konklusjonene i del 3 av de etterfølgende omstendigheter (brannstiftelsen), har for hovedspørsmålet om Torgersen drepte Rigmor Johnsen, jf. del 2.

II Sannsynligheten av påtalemyndighetens to *generelle* forutsetninger

A. Innledning

Vi skal innledningsvis drøfte de to grunnleggende *forutsetninger* for påtalemyndighetens brannstiftelsesteori.

1. Det har alltid vært lagt til grunn at drapsmannen var på åstedet ved to anledninger med en drøy times mellomrom: Først drap – og deretter senere retur til åstedet for brannstiftelse.

Denne forutsetningen har i alle år ukritisk vært lagt til grunn – den ble også lagt til grunn i vår begjæring om gjenåpning av 27.06.17.

En nærmere analyse av dette spørsmålet viser imidlertid at dette ikke kan tas for gitt, se pkt. B nedenfor.

2. I tillegg forutsetter påtalemyndigheten at Torgersen reiste helt hjem til bopel i Tore Hundsvei 24 for å hente fyrstikker, for deretter å returnere til Skippergaten 6 b.

Det usannsynlige i denne forutsetningen drøftes nedenfor i pkt. C.

B. Hva er sannsynligheten for at drapsmannen forlot åstedet og returnerte ca. 1 time senere?

Det har – som nevnt – aldri vært diskutert muligheten for at denne grunnleggende forutsetning ikke foreligger. Spørsmålet ble heller ikke reist i begjæringen av 27.06.17. Problemstillingen ble imidlertid kort påpekt i vårt innlegg av 12.01.18, jf. *punkt II D 1* (s. 5 i innlegget).

Dette er imidlertid ikke noe vi uten videre kan ta for gitt: Det fremstår som usannsynlig at en drapsmann ville ta sjansen på å dra så langt fra åstedet for deretter å returnere en time senere med de betydelige muligheter dette innebærer for å bli iaktatt og senere identifisert.

Og det gjør ikke sannsynligheten større at påtalemyndigheten forutsetter at Torgersen tok drosje fra Youngstorget til bopel med den ytterligere risiko for identifisering som dette medførte.

Alternativet er at drapsmannen aldri har forlatt åstedet, at han *hadde* fyrstikker på seg og *avventet situasjonen før ildspåsettelsen*. På 1950-tallet røykte som kjent godt over halvparten av alle norske menn. Sannsynligheten for at drapsmannen hadde fyrstikker på seg og derfor ikke behøvde å forlate stedet for å få tak i fyrstikker, er derfor over 50%.

Men også dette kan fremstå som atypisk: Hvorfor skulle drapsmannen oppholde seg i bortimot en time i en mørk kjeller?

Dette *kan* imidlertid ha en rasjonell begrunnelse: Drapsmannen kan – fordi han kan ha vært i en tilnærmet sjokktilstand etter drapet – ha brukt tid på å gjennomtenke situasjonen og de forskjellige alternativer han sto overfor.

I tillegg kan det ha vært et moment for ikke umiddelbart å forlate åstedet at drapsmannen ville avvente at beboerne i Skippergaten 6 b hadde lagt seg, og at det – også – ville være mindre trafikk i gatene, med mindre muligheter for å bli identifisert jo lenger tid man ventet.

Det kan sikkert være delte meninger om hvilket av disse to alternative hovedscenarier som fremstår som mest usannsynlig. Det sentrale poeng er imidlertid at det hefter en fundamental *usikkerhet* med hensyn til påtalemyndighetens avgjørende forutsetning om at drapsmannen reiste fra åstedet for å returnere en drøy time senere.

C. Forutsetningen om at Torgersen reiste til bopel for å hente fyrstikker.

Dette er også en helt grunnleggende forutsetning for påtalemyndighetens drapsteori.

En nærmere analyse viser imidlertid at denne forutsetningen fremstår som usannsynlig.

Påtalemyndigheten inviterer i denne forbindelse til at man skal akseptere en rekke urimeligheter. Vi oppsummerer:

1. Det er og blir usannsynlig at Torgersen går via *Torggata* når han forutsetningsvis skal gå fra Skippergaten 6 b til Tore Hunds vei 24.

Dette kommer vi tilbake til i III nedenfor.

2. Det neste spørsmålet er om fyrstikkene som var i Torgersens jakke da han ble pågrepet, var hentet av ham på bopel.

Her er det to alternativer:

- Enten har påtalemyndigheten rett: Fyrstikkene ble hentet av Torgersen.
- Det andre – og mest sannsynlige – alternativet er at fyrstikkene tilhørte broren Lorang. Som kjent brukte Torgersen Lorangs jakke da han forlot bopel ca kl 00.30. Lorang røykte og hadde tidligere på kvelden vært ute på byen.

Hva er sannsynligheten for at røkeren Lorang ikke hadde fyrstikker på seg? Den er *lav*. Og hvor sannsynlig er det at en som røyker har to *fulle* fyrstikkesker på seg – som påtalemyndigheten i så fall må forutsette? Den er også *lav*.

Disse spørsmål er behandlet i *del 3 IV B 2* i begjæringen av 27.06.17, jfr. s. 150-151.

3. Er det sannsynlig at Torgersen bare var 30 minutter på bopel?

Påtalemyndigheten opererer med at Torgersen var 30 minutter på bopel. Dette fremstår som urimelig lenge når formålet utelukkende var å hente fyrstikker.

Dette momentet må ses i sammenheng med pkt. V nedenfor.

4. Hva er årsaken til at det manglet fyrstikker i den ene esken?

Her er det også to alternative forklaringer:

- Påtalemyndigheten mener at de manglende fyrstikkene lå på kjellergulvet i Skippergaten 6 b.
- Det andre alternativet er at de manglende fyrstikkene var brukt av Lorang tidligere på kvelden.

Det vises igjen til begjæringen *del 3 IV B*, jfr. *side 151 – 152*. Som påvist av Nils Erik Lie, er det ikke samsvar mellom de manglende fyrstikker og de fyrstikkene som ble funnet på åstedet. Det vises til Lies utredning inntatt i bilagsbind *C 6*, *side 500 flg.*

Fyrstikkene må følgelig være brukt av Lorang. I så fall er Torgersen uskyldig.

5. Konklusjon

Vi kan på denne bakgrunn konkludere med at påtalemyndighetens andre grunnleggende forutsetning – at Torgersen reiste hjem til bopel for å hente fyrstikker – er direkte usannsynlig.

Hele påtalemyndighetens grunnlag for påstanden om at Torgersen er brannstifter hviler således på sandgrunn: *Både* en usikker forutsetning om at gjerningsmannen forlot åstedet *og* en direkte usannsynlig forutsetning om at han hentet fyrstikker.

III Sannsynligheten av påtalemyndighetens *spesielle* forutsetninger

Vi skal i det følgende drøfte sannsynligheten av de *spesielle* forutsetninger som påtalemyndigheten legger til grunn med hensyn til Torgersens påståtte bevegelsesmønster i perioden ca kl 23.40. – ca kl 01.00.

- A. Hva er sannsynligheten for påtalemyndighetens teori om Torgersens påståtte veivalg fra Skippergaten 6 b til Tore Hunds vei 24?

Som nevnt ovenfor under II C 1, er og blir det usannsynlig at Torgersen går via Torggata når han skal hjem til bopel.

I tillegg er det usannsynlig at han velger å ta drosje hjem fra Youngstorget med de økte mulighetene dette innebar for å bli identifisert, jf ovenfor.

Og til overmål: Beskrivelsen av den aktuelle drosjepassasjeren fra drosjesjåfør Otto Strand, passer ikke med Torgersens utseende – se nærmere *del 2 VF 3, s. 132-133 og bilagsbind D 16 a*.

Konklusjonen er at påtalemyndighetens teori om Torgersens veivalg tilbake til bopel har formodningen mot seg og fremstår som lite sannsynlig.

B. Hva er sannsynligheten for at Torgersen kom hjem til bopel kl 24.00.?

Her er det også to alternativer:

- Torgersen og hans øvrige familie mener han kom hjem ca. kl. 23.30.
- Påtalemyndigheten mener han kom hjem ca. kl. 24.00.

I denne forbindelse er særlig moren Dagmar Torgersens vitneprov helt sentralt.

Spørsmålet om tidspunktet for hjemkomst er grundig behandlet i vår begjæring *del 2 V side 124 flg.*

Vi har dokumentert at det er sannsynlighetsovervekt for at Torgersen kom hjem på det tidspunkt som han forklarte – og som hans øvrige familie har bekreftet igjen og igjen.

Vi har også påvist at Torgersens forklaring harmonerer med det som har vært antatt gangtid fra Grand hotell til bopel, jfr. behandlingen i *del 2 VB 3, side 125 flg., særlig side 128*.

I forbindelse med denne drøftelsen har vi også grundig analysert forklaringer fra vitnet Johanne Olsen. Det vises til *del 2 VF* og tilleggsdrøftelsen i *bilagsbind B 2 b iii*.

Konklusjonen er at vi også for denne delen av beviskjeden må konkludere med at påtalemyndighetens teori fremstår som usannsynlig.

C. Hva er sannsynligheten for at Torgersen var *alene* på bopel i ca *en halv time*?

Her er det altså to spørsmål:

- Det ene er spørsmålet om oppholdets varighet: Var Torgersen på bopel i 30 minutter eller 60 minutter:

Det siste alternativet er det mest sannsynlige. Også her vises det til *del 2 VB og C*.

- Det andre – og meget sentrale – spørsmålet er hvorvidt Torgersen var alene eller ikke.

Dette er inngående behandlet i begjæringens *del 3 V side 173 flg.*

I tillegg er dette spørsmålet særskilt grundig analysert i vårt innlegg av 11.01.2018.

Her drøftes flere sentrale delspørsmål:

1. For det første rimeligheten – og sannsynligheten – for at Torgersen skulle *bløffe* familien med hensyn til at han hadde følge med en fiktiv kvinne. Det er og blir usannsynlig at Torgersen ville bløffe på seg et *ekstra* troverdighetsproblem ved å dikte opp et følge med en fiktiv kvinne – og som *nødvendigvis* ville medføre at det ville bli stilt alvorlige spørsmålstejn ved hans forklaring.

2. Det andre spørsmålet er vurderingen av de klare vitneprovene fra Torgersens øvrige familie: Hans mor, hans søster og hans bror, som alle sammen – og uavhengig av hverandre – både *så og hørte* at Torgersen ikke kunne være alene. Dette er et av sakens helt sentrale punkter.
3. Det andre spørsmålet er holdbarheten av påtalemyndighetens forsøk på å *bortforklare* disse vitneprovene, jf. påstanden om at Torgersen bløffet sin familie til å tro at han ikke var alene.

Spørsmålet om Torgersen var alene eller ikke må også ses i sammenheng med de etterfølgende omstendigheter. Det er gjort i begjæringens *Del 3 III*.

Vi kan konkludere med at det er sannsynlighetsovervekt for at:

- *Torgersen oppholdt seg på bopel i ca. en time, og*
- *at han ikke var alene.*

Påtalemyndighetens teori som knytter seg til denne delen av kronologien er basert på postulater – ingen beviser.

D. Hva er sannsynligheten for påtalemyndighetens teori med hensyn til Torgersens retur til sentrum?

Også her er det to alternativer:

- Påtalemyndigheten mente at han syklet alene tilbake til Skippergaten 6 b.
- Torgersen har forklart at han syklet sammen med den aktuelle kvinne til Akersgaten.

Torgersens forklaring med hensyn til veivalg fremstår som sannsynlig. Det vises til *begjæringens del 3 III*.

I tillegg vises det til Nils Erik Lies utredning inntatt i *bilagsbind B 1 b side 17*.

Det er sannsynlighetsovervekt for at Torgersens forklaring er riktig.

E. Hva er sannsynligheten for at det er bevis knyttet til åstedet og Torgersens person, som tilsier at Torgersen var brannstifter?

Her er det følgende delspørsmål:

1. Kan de brukte fyrstikkene på åstedet knyttes til Torgersens fyrstikkeske?

Dette har vi vurdert ovenfor i punkt *II C*, jf. påtalemyndighetens grunnleggende forutsetning om at Torgersen reiste hjem for å hente fyrstikker.

2. Har avføringsbeviset bevisverdi for Torgersens skyld?

Avføringsbeviset er grundig behandlet i *begjæringens del 3 IV C side 154 flg.*

Vi viser videre til Nils Erik Lies detaljanalyse, inntatt i *bilagsbind C 5 side 445 flg.*

Kommisjonens avgjørelse av 08.12.06 for så vidt gjelder avføringsbeviset er behandlet i vårt innlegg av 01.12.07.

Kjæremålsutvalgets avgjørelse fra 2001 for så vidt gjelder avføringsbeviset er behandlet i vårt innlegg 09.04.2018 side 12 flg.

Konklusjonen er at det ikke er sannsynliggjort at avføringen kommer fra åstedet.

3. Vitneprovet fra Ørnulf Bergersen

Dette er analysert og gjennomgått i begjæringens del 3 IV D side 166 flg., som er en oppsummering av Nils Erik Lies grundige spesialutredning av Bergersens forklaring – se bilagsbind C 4 side 414 flg.

Bergersens vitneprov har ingen bevisverdi.

F. Oppsummering av bevissituasjonen for så vidt gjelder spørsmålet om Torgersen var brannstifter.

Spørsmålet om Torgersen isolert sett var den som tente på brannen i Skippergaten 6 b beror på en totalvurdering av punkt II A - C og III A – E ovenfor.

For samtlige av disse delspørsmålene er konklusjonen at påtalemyndighetens teori ikke er sannsynliggjort.

Foretar man en samlet og kumulativ vurdering, kan det ikke være tvil om konklusjonen: Når man vurderer alle momenter under ett, er det *direkte usannsynlig* at Torgersen var brannstifter.

IV Den samlede kumulative vurdering av del 2 og del 3.

Vi kan da besvare det spørsmålet som ble reist innledningsvis: Styrker bevisene knyttet til den etterfølgende brannstiftelse påtalemyndighetens drapsteori?

Svaret er nei. Som det fremgår av drøftelsen ovenfor er forholdet det motsatte:

Vi konkluderte i del 2 med at Torgersens *uskyld* var sannsynliggjort. Denne konklusjonen er ytterligere styrket og bekreftet av bevisene som refererer seg til brannstiftelsen, jf. nærværende del 3.

Det vises for øvrig til innlegg 12.01.18 hvor det foretas en samlet kumulativ vurdering av hvorvidt dommen fra 1958 er riktig. Vi drøfter sannsynligheten av de to faktiske alternativer som Torgersen-saken refererer seg til: Påtalemyndighetens teori, sammenholdt med Torgersens forklaring.

Del 4: Avslutning

I Innledning

Som nevnt ovenfor, har vi justert analysen og systematikken i del 2 og del 3 i forhold til opplegget i begjæringen av 27.06.17.

Det er nærværende innlegg som representerer våre endelige hovedanførsler med hensyn til analyse, systematikk og hovedargumenter.

Vi har i et eget dokumentutdrag – som nå er ajourført – samlet alle innlegg som er oversendt etter at hovedbegjæringen om gjenåpning ble oversendt. Disse innleggene er sortert kronologisk. I

innledningen til dette dokumentutdraget er det gjort rede for det tematiske innholdet av tilleggsinnleggene. Dette dokumentutdraget oversendes i separat ekspedisjon.

I den ideelle verden skulle alle de anførsler som gjøres gjeldende på vegne av Torgersen vært presentert på en gang. Torgersen-saken er imidlertid så kompleks og har så mange sider, at dette har vi dessverre ikke maktet.

Vi håper på forståelse for dette, og at man også viser overbærenhet med hensyn til enkelte gjentakelser og noen spissformuleringer som vi i etterkant ser kan oppfattes som i overkant prosederende. Vi får skrive dette på kontoen for et sterkt engasjement.

II Noen overordnede synspunkter

Vi minner avslutningsvis om tre avsnitt i begjæringen som vi anser for å være spesielt viktige:

1. I begjæringens *del 2 I E 1 (s. 50 flg.)*, har vi behandlet et argument som vi møter igjen og igjen i Torgersen-saken: Lagrettens kjennelse fra 1958 og hvilken betydning den har i dag.
2. I det påfølgende avsnitt – *del I E 2 s. 51 flg.* – har vi drøftet hensynet til bevisumiddelbarhet og påvist at dette hensynet i Torgersen-saken står langt svakere enn det generelt gjør.
3. Men den store utfordringen i Torgersen-saken er sakens psykologiske utfordring og faren for at man vurderer saken på bakgrunn av en forhåndsopfatning.

Dette viktige temaet har vi behandlet i *del 1 VII, jfr. side 41 flg.* Det er også kort kommentert i del 7 II.

Når påtalemyndighetens tilsvare foreligger, skal vi komme tilbake med en utvidet drøftelse av de subsumpsjonsspørsmål som oppstår i relasjon til straffeprosessloven § 392, annet ledd og § 391 nr 3.

Vi henviser foreløpig i denne omgang til begjæringens del 4 III og IV, hvor vi har påvist at det er grunnlag for gjenåpning i henhold til straffeprosessloven § 392, annet ledd: Det foreligger særlige forhold som gjør det meget tvilsomt at dommen er riktig.

Vi har i begjæringens del 5 IV og V påvist at vilkårene også etter straffeprosessloven § 391 nr 3 er til stede: Det foreligger nye omstendigheter og nye bevis som – sammen med det øvrige bevismaterialet i saken – er egnet til å føre til frifinnelse.

III Om arbeidet med gjenåpning av Torgersen-saken

Helt til slutt: Arbeidet i forbindelse med begjæringen om gjenåpning av Torgersen-saken gjennom mange tiår representerer uten sammenligning det *største dugnadsarbeidet noensinne i norsk rettshistorie*.

Arbeidet har engasjert en unik bredde av fagfolk fra en rekke forskjellige samfunnsområder:

1. Når det gjelder *professorene i strafferett* ved Det juridiske fakultet kan vi konstatere:
  - Professor Johs Andenæs ga forut for sin død uttrykk for at han hadde endret oppfatning med hensyn til Torgersensaken.

- Professor Anders Bratholm har ved flere anledninger gitt klart uttrykk for at han mener at Torgersen er uskyldig dømt.
- Professor Ståle Eskelands engasjement, arbeid og konklusjon kjenner vi alle.
- Professor Alf Petter Høgberg har i en leder i Lov og Rett nr 7/2015 (inntatt i *bilagsbind A* 9 s. 99) påpekt den gale lovanvendelse som kommisjonens tidligere vedtak er basert på.

2. Fra norsk *akademia* foreligger det også et engasjement *uten sidestykke*.

En lang rekke fremragende forskere fra en rekke forskjellige fagfelt har engasjert seg i saken og reist vesentlige og sterke kritiske innvendinger mot de tidligere vurderinger av sakens tekniske bevis.

3. Representanter for norsk *kulturliv* har også engasjert seg på en måte som mangler paralleller: At fremstående forfattere reagerer sterkt på uriktige dommer, har vært et faktum helt siden Dreyfuss-saken.

I Torgersen-saken har det i 50 år vært en rekke fremtredende forfattere som med styrke og indignasjon har engasjert seg. Bare fra de siste årene kan vi nevne engasjementet fra så forskjellige personligheter som f.eks. Jan Erik Vold, Karsten Alnæs og Thorvald Steen.

I disse dager har Peter Normann Waages store André Bjerke-biografi kommet ut på Aschehoug, *I kampens glede*. Waage gir en inngående redegjørelse for Bjerkes engasjement i Torgersen-saken, som dessverre ikke ble fullført som følge av at Bjerke fikk slag og senere døde.

4. Engasjementet fra norske *advokater* er et kapittel for seg.

Vi kan konstatere at alle advokater som har gått dyp inn i saken, konkluderer – delvis med betydelig overraskelse – med at Torgersen ikke bare er dømt med urette, men at det også er sannsynlig at han er uskyldig.

IV Avslutning

Vi har med glede konstatert at Gjenopptakelseskommisjonen har lagt opp til en grundig og samvittighetsfull prøvning av våre anførsler.

Vi har full tillit til at kommisjonens medlemmer behandler vår begjæring på en saklig og ikke forutinntatt måte, og vi har også tillit til at kommisjonens sekretariat og leder foretar en uhildet utredning av sakens faktum.

Det er vårt avsluttende håp at vi – når kommisjonens vedtak foreligger – med stolthet vil kunne konstatere at Norge som rettsstat har bestått den særdeles vanskelige og utfordrende prøve som Torgersen-saken representerer, og at vi *i praksis* har oppfylt en særdeles viktig side ved våre rettssikkerhetsidealene:

Gammel urett skal gjøres god igjen.

Oslo, 30. april 2018

ADVOKATFIRMAET SCHJØDT AS

Cato Schiøtz
advokat

CC: Statsadvokat Lars Erik Alfheim, post.oslo@statsadvokatene.no